

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Кобилинського Володимира Миколайовича
на тему: «Оцінка еколого-економічного розвитку
урбанізованих територій»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»**

Рецензенти, які призначені Вченою радою Державного університету
«Житомирська політехніка» (протокол № 3 від 25.06.2021 року):

д.е.н., доцент Шиманська Катерина Володимирівна,

к.е.н., доцент Леган Ірина Миколаївна,

на основі результатів засідання фахового семінару з попередньої
експертизи дисертації Кобилинського Володимира Миколайовича на тему:
«Оцінка еколого-економічного розвитку урбанізованих територій»
(протоколу № 4 від 01 вересня 2021 р.) прийняли наступне рішення:

Науковий рівень дисертаційної роботи Кобилинського Володимира
Миколайовича на тему «Оцінка еколого-економічного розвитку
урбанізованих територій» відповідає вимогам Порядку проведення
експерименту з присудження ступеня доктора філософії щодо дисертацій на
здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Робота містить нові теоретико-методологічні положення та практичні
рекомендації, які в сукупності вирішують наукову проблему, що полягає у
формуванні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо
удосконалення оцінки еколого-економічного розвитку урбанізованих
територій.

Актуальність теми дослідження. За останні десятиріччя у світі
урбанізаційні процеси сформувались в один з головних факторів соціально-
економічного розвитку регіонів та держав. Одним з головних факторів
соціально-економічного розвитку як окремих територій, так і національних

економік стали урбанізаційні еколого-економічні процеси. І Україна, і країни Європейського Союзу, відносяться до високоурбанізованих територій і цей показник щороку має тенденцію до зростання. Тому у сучасних умовах для більшості урбанізованих територій важливою проблемою є створення безпечних, з екологічної точки зору, умов проживання громадян та суспільства, а також охорона та відновлення довкілля. Крім того, подальше погіршення стану навколишнього природного середовища міст, кризові явища у економіці, ускладнення соціально-економічного становища населення обумовлює необхідність пошуку нових підходів до визначення розуміння соціально-економічного потенціалу і загроз урбанізації, до переосмислення застосування науково обґрунтованих методів управління сталими урбанізованими територіями.

Відсутність відповідної комплексної, повноцінної оцінки еколого-економічного розвитку урбанізованих територій унеможливорює прийняття ефективних управлінських еколого-економічних рішень з точки зору впливу економічної діяльності стаціонарних джерел забруднення на довкілля, появу негативних екологічних наслідків. Це, в свою чергу, зумовлює необхідність пошуку шляхів ідентифікації наслідків економічної діяльності з врахуванням потреби подальшого сталого економічного зростання, скорочення впливу урбанізованих міст на оточуюче навколишнє середовище та впровадження дієвих заходів його захисту від забруднення. Тому актуальність досліджень, присвячених питанням оцінки еколого-економічного розвитку урбанізованих територій, повністю відповідає викликам сучасного етапу розвитку урбанізованих територій України.

Отже, проблематика представленого В.М. Кобилинським дослідження, присвяченого оцінці еколого-економічного розвитку урбанізованих територій України, є своєчасною та актуальною, а сформульована тема – актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційна робота виконана у відповідності до тематики науково-дослідних робіт Державного університету «Житомирська політехніка» за темою: “Механізм еколого-економічної реабілітації суб’єктів господарювання від надзвичайних ситуацій, бойових дій як складова національної безпеки” (номер державної реєстрації 0116U005482), в межах якої автором проведені дослідження основних тенденцій екологічних наслідків розвитку еколого-економічної сфери урбанізованих територій, зокрема проблеми стану забруднення навколишнього природного середовища міст.

Наукову новизну отриманих результатів представлено науковими положеннями, в яких:

удосконалено:

- методичні засади еколого-економічного оцінювання урбанізованих територій методом головних компонент, що дозволило виділити фактори впливу на цю галузь та здійснити на їх основі кореляційно-регресійний аналіз залежності основних показників галузі від визначених факторів;

- концептуальну модель імплементації підходу «SMART міста» у практику розвитку урбанізованих територій, яка розроблена у контексті економічних передумов підвищення інформаційного забезпечення та формування на його основі комплексу інформації для прийняття ефективних управлінських рішень;

- методичний підхід до еколого-економічної оцінки урбанізованих територій на основі розрахунку запропонованих інтегральних показників, що дозволило кількісно та якісно оцінити величину впливу кожного з наведених факторів на результат екологічних наслідків від економічної діяльності стаціонарних джерел забруднень, розташованих в межах урбанізованих територій;

- методологічні підходи до удосконалення індикаторів (їх інформаційного забезпечення) для моніторингу реалізації та досягнення

цілей сталого розвитку в аспекті еколого-економічного розвитку урбанізованих територій, що, в свою чергу, надасть можливість вимірювати та оцінювати основні існуючі тенденції обсягів викидів у навколишнє природнє середовище від розвитку та розширення сталих міст;

– систему показників, що характеризують екологічні наслідки урбанізації, шляхом їх доповнення переліком окремих додаткових індикаторів, використання яких сприятиме більш об'єктивному та повноцінному оцінюванню еколого-економічного розвитку урбанізованих територій та, як наслідок, прийняття ефективних управлінських рішень в умовах застосування обмежених фінансових, енергетичних, матеріальних та трудових ресурсів;

– методичне забезпечення еколого-економічного оцінювання рівня екологічних наслідків урбанізованих територій, яке містить нові підходи до використання методів аналізу, модифікованих відповідно до урбанізаційних особливостей, що надало можливість визначити та врахувати специфіку досліджуваних процесів;

дістало подальший розвиток:

– зміст поняття «урбанізовані території», що передбачає, на відміну від існуючих, дотримання еколого-економічного збалансування наслідків їх постійного розростання як ключового фактору їх майбутнього розвитку та ефективного управління. Так, саме сукупність вказаних факторів та наслідків сприятиме ефективному застосуванню екологічної складової в процесі управління задля забезпечення потреб людини без погіршення вже існуючих умов життєдіяльності та їх збереження для наступних поколінь з урахуванням еколого-економічної збалансованості подальшого розвитку;

– напрями еколого-економічного аналізу екологічної ефективності урбанізованих територій, які на відміну від існуючих підходів, оцінюють диференціацію індикаторів регіонального розвитку та екологічний аспект ефективності;

– адаптування досліджуваних методів кореляційно-регресійного аналізу взаємозв'язків між показниками обсягу викидів окремих небезпечних речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення урбанізованих територій та обсягів утворення відходів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в наступному:

– рекомендації щодо удосконалення практичної діяльності Виконавчого комітету Житомирської міської ради при розробці та прийнятті розпорядчо-управлінських рішень щодо раціонального використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів при розробці, затвердженні та виконанні Комплексної програми охорони навколишнього природного середовища на 2022-2024 роки, спрямовані на поліпшення стану довкілля Житомирської об'єднаної територіальної громади та раціонального використання наявних природних ресурсів (довідка № 315 від 20.10.2020 р.);

– Державною екологічною інспекцією в Житомирській області (довідка № 78-Б від 05.07.2021 р.) в частині впровадження запропонованих методів та напрямів еколого-економічного механізму оцінки територій, що дозволить покращити здійснення Інспекцією функції з державного нагляду (контролю), в тому числі з питань екологічної безпеки, охорони та раціонального відтворення вод, охорони атмосферного повітря та поводження з відходами;

– пропозиції в частині вдосконалення показників для проведення рейтингової еколого-економічної оцінки урбанізованих територій (міст) при вдосконаленні методологічних та методичних підходів щодо формування показників сфері екологізації сталих міст Бориспільською районною державною адміністрацією Київської області (довідка №48/07-46-1818 від 06.06.2021р.).

– при розробці навчальних планів та методичного забезпечення освітнього процесу студентів денної форми навчання обліково-статистичного факультету Національної академії статистики, обліку та аудиту (довідка №620/1 від 26.08.2021 р.);

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї дисертації були оприлюднені під час науково-практичних конференцій, зокрема: I Міжнародній науково-практичній конференції «Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід» (Харків, Україна, 2020 р.), XVIII Міжнародній науково-практичній конференції з нагоди дня працівників статистики «Нові джерела та методи поширення даних у статистиці» (Київ, Україна, 2020 р.), XX Міжнародній науково-практичній конференції «Статистичні методи та інформаційні технології аналізу соціально-економічного розвитку» (Хмельницький, Україна, 2020 р.), II Міжнародній науково-практичній конференції «Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід» (Харків, Україна, 2021 р.).

Повнота опублікування результатів дослідження

Основні положення дисертації викладено у 9 працях, загальним обсягом 4,67 д.а., у тому числі: 1 – стаття у періодичному науковому виданні інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) (Estonia, Tallin); 4 – статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б»; 4 – тез за доповідями та матеріалами міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Вищенаведені праці у повній мірі відображають основні результати дисертації і відповідають вимогам п. 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою КМУ № 167 від 06 березня 2019 року.

Основні публікації, що відтворюють наукові результати проведеного дослідження:

Стаття у періодичному науковому виданні інших держав, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР):

1. Kobylynskiy V. Ecological and economic management of urban areas. 2021. Vol. 04. № 2. P. 69–77. (заг.обсяг 0,86 д.а.)

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б»:

2. Кобилинський В.М. Передумови запровадження еколого-економічного управління урбанізованими територіями: міжнародний досвід. Вісник Хмельницького національного університету (економічні науки). 2020. №4, Том 3 (284). С. 107–111. (заг.обсяг 0,49 д.а.)

3. Кобилинський В.М. Еколого-економічне управління урбанізованими територіями в аспекті охорони повітря. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр. 2021. №1-2 С. 5–22. (заг.обсяг 1,22 д.а.)

4. Кобилинський В.М. Урбанізація: суть та вплив на економічне управління територіями. Економічний простір. №169. 2021. С.13–17. (заг.обсяг 0,46 д.а.)

5. Кобилинський В.М. Вимірювання впливу факторів на здійснення еколого-економічної оцінки урбанізованих територій із застосуванням методу SWOT-аналізу. Вісник Хмельницького національного університету (економічні науки). 2021. №3, Том 2 (292). С. 109–119 (заг.обсяг 0,92 д.а.)

Публікації за доповідями та матеріалами міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій:

6. Кобилинський В.М. Еколого-економічна оцінка урбанізованих територій. Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції, 23 квітня 2020 р. Харківський держ. ун-т харч. та торг С. 248–250. (заг.обсяг 0,16 д.а.)

7. Кобилинська Т.В., Кобилинський В.М. Використання великих даних для моніторингу прогресу цілей сталого розвитку економіки. Нові джерела та

методи поширення даних у статистиці :матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди дня працівників статистики, грудень 2020р. Національна академія статистики, обліку та аудиту, С.28-30. (заг.обсяг 0,30 д.а., особисто автору належить 0,2 д.а: досліджено цілі сталого розвитку України як орієнтирів для забезпечення досягнення економічного, соціального та екологічного вимірів розвитку країни)

8. Кобилинська Т.В., Кобилинський В.М. Статистичне забезпечення зміни клімату. Статистичні методи та інформаційні технології аналізу соціально-економічного розвитку: матеріали XX Міжнародної науково-практичної конференції, 21 травня 2020р. Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова. С.66-69. (заг.обсяг 0,30 д.а., особисто автору належить 0,16 д.а: досліджено стан та ефективність використання наявних показників, обрахованих згідно офіційної статистичної інформації, при визначенні впливу суспільства на зміну клімату)

9. Кобилинський В.М. Еколого-економічна оцінка урбанізованих територій. Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 23 квітня 2020 р. Харківський держ. ун-т харч. та торг С. 248–250. (заг.обсяг 0,20 д.а.)

Було запропоновано офіційних опонентів, які є провідними фахівцями із заявленої спеціальності та за темою дисертаційної роботи:

- доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри міжнародної економіки Ужгородського національного університету Приходька Володимира Панасовича;

- кандидата економічних наук, старшого наукового співробітника відділу методології сталого розвитку Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України» Драган Ірину Володимирівну.

Висновок. Дисертація В.М. Кобилинського на тему «Оцінка еколого-економічного розвитку урбанізованих територій» є завершеною науковою роботою, метою якої є обґрунтування теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо удосконалення оцінки еколого-економічного розвитку урбанізованих територій.

Дисертаційна робота за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням повністю відповідає вимогам п. 9-12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії, № 167 від 06 березня 2019 року, за спеціальністю 051 «Економіка».

Рекомендується прийняти до захисту дисертаційну роботу Кобилинського Володимира Миколайовича на тему: «Оцінка еколого-економічного розвитку урбанізованих територій».

Рецензенти:

Завідувач кафедри цифрової економіки та
міжнародних економічних відносин
Державного університету
«Житомирська політехніка»,
д.е.н., доц.



К.В. Шиманська

Завідувач кафедри психології та
соціального забезпечення
Державного університету
«Житомирська політехніка»,
к.е.н., доц.



І.М. Леган